

4

DE
IMPERIO TRAPEZUNTINO
DISSERTATIO

CUJUS PARTEM QUARTAM

VENIA AMPL. FACULT. PHILOS. UPSAL.

P. P.

P E T R U S W I L H . A F Z E L I U S

PHIL. MAG. AD REG. ACAD. BIBLIOTHECAM

AMANUENSIS E. O.

HISTORIÆ UNIVERSALIS DOCENS

ET

J O N A S S E L G G R E N

Gestricio-Helsingus

IN AUDIT. GUSTAV. DIE VIII DECEMB. MDCCXXIV.

H. P. M. S.

U P S A L I A E

EXCUDEBANT REGIÆ ACADEMIÆ TYPOGRAPHI.

GROSSHANDLAREN

HÖGÄDLE

HERR JOHAN SELGGREN

SAMT

HÖGÄDLA

FRU ANNA CHR. SELGGREN

FÖDD WANNBERG.

De ömmaste Föräldrar

Tillegnadt

Af

Den Sonliga Kärleken

dam, quam ibi *Tournefort* inveniebat, patet p). Aquædum quoque Justinianus ibi condidisse fertur. *Procopius*, quem Pontum Euxinum sub hac ætate describit, nihil de urbe Trapezunte refert; Trapezuntiorum vero fines, tunc temporis, Rhizæum oppidum adtigisse narrat, addens illuc a Trapezunte iter esse bidui, secundum littus maris, versus Lazicam q). *Procopius* refert, quod jam antea *Xenophon* animadverterat, in omni agro Trapezuntino apes mel amarum consumere, quod eo notatu dignius estimat, quo magis hoc ab omni mellis indole atque natura abhorret r). Ceterum in bellis, quæ Justinianus cum Persis gesit, enarrandis, sœpe quidem de regionibus Trapezunti finitimis loquitur *Procopius*; sed de hac urbe nihil memoriae tradidit. Neque hoc antea, quantum quidem nos id comperire potuerimus, factum est, quam imperante Alexio I Comneno, cujus res gestas *Anna Comnena* in *Alexiade* exposuit. His enim temporibus, tradunt, ceteris bellis, quibus a Turcis, quorum indies crescebat potentia, multisque aliis populis, Alexius vexabatur, domesticas quoque seditiones factionesque acceſſisse. In quo rerum statu factum est,

p) *Voyage du Levant*. T. 2. p. 234.

q) *de bello Gotthico*. Lib. 4. p. 567,

r) Ibid. *Tournefort* hanc veterum Scriptorum narrationem postea confirmavit, addens : "Il y a toute apparence que ce miel avoit eté sucré sur les fleurs de quelqu' une des nos especes de Chamærho dodendros. Tous les environs de Trebisond en sont pleins."

T. 2. p. 231,

ut homo quidam, cuius nomen erat Theodorus Gabras (scribitur Gauras a quibusdam *s*), Chaldæa oriundus, ab Imperatore, qui strenuum ejus animum rerumque novandarum cupidum timebat, Trapezuntis, quam urbem Theodorus Turcis eripuisse fertur, c. a. 1089 Dux creatur *t*). Hoc modo Alexius suspectum hominem, sub honoris specie, a se segregavit. Theodori filius Georgius Gabras erat. Huic Isaacus Sebastocrator, frater Imperatoris major natu, unam ex filiabus suis eam ob causam despondisse narratur, ut inde sibi occasio præbereatur, filium Theodori, nondum adultum, quum pater ejus in provinciam suam abiret, obsidis loco, retinendi, donec puer, ejusque sponte, justam ætatem adtigissent *u*). Accidit interea, ut Theodorus, priore uxore mortua, fororem uxoris Isaaci sibi jugere cogitaret. Matrimonii hujus perficiendi, quod inire divinæ humanæque leges vetabant, spe irrita, Theodorus Constantinopolin petens filium sibi redi postulavit; mox vero Præceptore, cuius tutelæ Georgius traditus erat, circumvento, puerum secum ex urbe eduxit, licet Imperator, se illi unam ex filiabus suis in matrimonium collocare velle, indicavisset *v*). Duplicem hujus consilii causam fuisse, Anna Comnena

s) *Du Fresne Fam Aug. Byz.* p. 177.

t) *Anna Comnena. Alexiad. Libb. VIII. Parisiis 1651.* p. 239. sq.

u) *Wilken Rerum ab Alexio I, cet. gestarum Lib. IV Heidelb. 1811.* p. 279. sq.

v) *Ibid. Du Fresne l. c.*

scribit, primum, ut Imperator filium paternæ quasi fidei obfidem haberet; deinde ut hac affinitate gratiam hominis sibi conciliaret. Nec cunctatus est Imperator mittere, qui puerum reducere tentarent. Hi, postquam Theodorum in via assecuti erant, indicato Imperatoris consilio, illi facile quidem persuaserunt filium tradere. Conscriptis igitur sponsalibus puer Michaelem Eunuchum praecoptorem accepit. Neque Imperator re militari illum instituere detrectavit. Sed propter indocile omnisque disciplinæ impatiens, quod puer inerat, ingenium, numquam abstinuit ad patrem fugam secum in animo versare. Hoc consilium, diu agitatum, quum tandem exsequi statueret, id cum hominibus quibusdam, qui Alexio ceteroquin fidissimi erant, communicavit. Cum horum unus rem statim ad Imperatorem detulisset, facta rei fide, Georgius Gabras in arce Philippopolitana, ceteri aliis in locis in custodiā datī x). Quem deinde exitum Georgius ejusque pater Theodorus habuerint, id nobis ignotum est. Ab hoc vero primum tempore urbem Trapezuntē Duces accepisse, fidei haud alienum videtur. Post plures enim inde annos, Johanne Comneno imperante, a 1139, alias quidam Gabras, nomine Constantinus, (quem nonnulli fratrem, alii filium fuisse Gregorii scriunt), Trapezunte, cui forsan Dux praeerat, longo jam tempore potitus et pro tyranno se gesisse, narratur y).

x) Wilken l. c.

y) Nicet. Choniat. Annal. p. 22.

Constat Imperatorem, sub idem hoc tempus, Armeniam petuisse, tum ut hostes hanc regionem incurstantes opprimeret tum ut Constantimum fugaret ^{a)}). Dueces Trapezuntinos saepe quidem ad defectionem pronus fuisse, atque maiorem, quam quae iis tradita erat, potestate in sibi comparandi, cupiditate flagrasse, est, quod credamus. Horum vere nemini, ante Alexii tempora, consilia, quae secum agitabant, prorsus perficere contigit; Alexius autem, ut supra narravimus, perturbatione rerum, post captam a Latinis urbem, exorta, non solum ad urbem Trapezuntinam, sed etiam ad omnem, quae ab hac nomen habuit, provinciam, suo jure sibi vindicandam, prospere usus est. Cujus ad Historiam eorumque, qui illi successerunt, quantum haec nobis cognita sit, exhibendam, his praemissis, jam revertimur.

Sunt, qui existiment, Alexium, postquam Regnum capessiverat, Imperatorum honorem sibi adscivisse; secundum vero auctoritatem aliorum, quibus major fides tribuenda est, Alexii Nepos vel Abnepos primus fuisse dicitur, qui hanc dignitatem accepit ^{a)}. *Vincentius Baralis* nomine utitur Domini, scribens a. 1240, cum per sex et triginta annos floruisset Regnum, Dominum Trapezuntis Sultano Iconensi cum 200 lanceis servire solutum ^{b)}. Ante hoc tempus Alexium, ejusque fratrem Da-

^{a)} *Wiken*, p. 515.

^{a)} *Du Fresne*, p. 192.

^{b)} *Ibid.*

videm, obiisse, non est, quod credam. Legimus saltim quodam loco, Balduinum II. a. 1239 horum fratrum amicitiam societatemque ambiisse, et hos illi in expeditionibus quibusdam contra Vatacem, Niceæ Imperatorem, opeū tulisse ^{c)}.

Quam ob causam Alexius cognomen *Magni* accepit, quod illi tribuunt Scriptores, haud constat. Cetera quoque, quæ ad vitam ejus resque gestas pertinent, sunt tenebris immersa. Tanta scilicet est de Alexio iisque, qui illi proxime successerunt, monumentorum inopia, ut haud parum tædii Scribentis animo hæc adserret, nisi ille persuasum haberet, in ipso studio ea profundi, quæ prius fere incognita fuerunt, aliquid pretii inesse, atque hoc studium propter se esse laudabile, si vel illi non exitus faveret. Exstant quidem monumenta nulla; hæc vero in errorem tantum inducunt, atque ab auctoritate ceterorum plane recedunt. Talia nobis reliquit Scriptor quidam, cui nomen *Lorenzo Miniati* ^{d)}. Hic enim scribit, Davidem, Alexii fratrem, usque ad annum 1255 Heracleæ regnasse, imperiumque filio, Manueli cuidam, tradidisse ^{e)}. Fabulosa deinde nonnulla de Alexio narrat, addens, hunc a. 1246 e vita excessisse, postquam ex con-

^{c)} Univ. History. T. 7. p. 289.

^{d)} In Opere, quod inscribitur: Le Glorie Cadute dell' Antichissima ed Augustissima Famiglia Comnena. In Venetia 1663.

^{e)} Passò Davide da questa vita mortale molto vecchio, l'Anno 1255,

juge, (quam putat *Miniat* filiam fuisse Constantini Lascaris et Mariæ Comnenæ, sororis Manuelis Imperatoris), tres liberos genuit, quorum Alexius, qui maximus erat natu, Patri successisse dicitur *f*). Quum vero hæc, ut supra scripsimus, omni careant auctoritate, contenti simus, oportet, ea, qua in his rebus inscitia laboremus. Filium quidem superstitem habuisse Alexium, qui post eum Imperium accepit, inter Auctores constat; sed neque ejus, nec illius, qui deinde regnavit, Nomina ad nos pervenerunt. *Du Fresne* refert, *Ogerium*, qui munere Protonotarii apud Michaelem Palaeologum Imperatorem fungebatur, circa a. 1279 scripsisse, Principem, qui tunc temporis Trapezunti imperabat, Alexii abnepotem fuisse; hic vero Princeps erat Johannes Comnenus, quem *Gregoras* quoque αὐτογόνον Alexii adpellat *g*). Sequi inde videtur, duos Principes inter Alexium et Johannem regnasse, de quibus nihil memoriae proditum est.

Plures anni, rerum inter Latinos atque Nicææ Im-

dopo havere tenuto l'Imperio d'Heraclea di Ponti Anni 51. *Miniat*. Lib. c. p. 63.

f) Allessio si conjunse in matrimonio con Teodora Lascari, figliuola di Constantino Lascari e di Maria Comnena, Sorella dell'Imperatore Manuele, la quale li generò tre figliuoli, Allessio, Elena e Teodoro. Terminò di viver in terra 1246, dopo d'haver governato l'Imperio di Trbisonda con il Regno di Colchi. Anni 41. Ibid.

g) Du Fresne l. c.

peratores gestarum feraces, præterlapsi, quibus de Imperio Trapezuntino nihil apud Scriptores inveni. Neque hujus prius facta est mentio, quam postquam Latinorum Imperium extinctum erat, quod a. 1261. accidisse constat, et Michael Palæologus sedem Regni Byzantini a Nicæa ad Constantinopolin transtulerat. Flebilis erat initio, quum ad Imperium accederet Michael, rerum Byzantinarum status; tristi rem vero magisque luctuosam hic, ad finem vitæ ejus, speciem exhibuit. Versus Orientem Sangarius flumen finis erat Regni, quod olim usque ad Tigrem dilatatum fuit. Mari solum aliquid commercii cum Heraclea, Amastri, littoribusque Paphlagoniæ supererat ^{h)})

Cum talis esset status Regni Byzantini, Trapezunti imperabat Johannes Comnenus, quartus post conditam civitatem Princeps, Alexii, ut supra scripsimus, Abnepos Hoc tempore, a. 1281, Johannes flore ætatis vigebat, nec multo antea Regnum adiisse dicitur. Cum Johanne potestate crevit Regnum Trapezuntinum. Contulit imprimis, ad auctoritatem ejus amplificandam, odium illud vehementissimum, quo in Michælem omnes ferme Græci ardebant, quod Ecclesiam Romanam Græcanicæ præferrendo, auctoritati Papæ se subjecerat. Inde factum est, ut Græci, indignatione pleni, Imperatorium titulum Jo-

^{h)} Hist. du Bas Emp. T. 22. p. 271.

ⁱ⁾ Du Fresne l. c.

hanni deferrent *i*). Hunc ille honorēm accipiens Imperator creatur *k*).

Michael, quamvis hæc non sine dolore videret, imprudenter tamen a se factum existimabat, si, quum alienis curis agitaretur (ceteris bellis novum cum Carolo I. Siculorum Rege accesferat) Johanni bellum inferret. Indulgentia enim se plus quam vi effecturum putans saepius quidem Johanni denuntiasse dicitur: "se nihil obstatere, quominus terra, quam teneret, quo vellet modo, uteretur, id tantum se magnopere monere, ut abstineret nomine Regio, nec talem vestitum ornatumque gereret, qui speciem præ se ferret Cæsareæ potestatis *l*); sciret, eum non decere, qui pars esset Imperii Byzantini, ea insignia majestatis, quæ rite creati Imperatoris propria essent, arripere; curæ ei esse debere, ne membrum cum capite exæquaret, atque seditiosa ambitione discrimina hominum turbaret" *m*).

Irrita fuere hæc monita Imperatoris. Johannes enim

k) Johannes inani ductus consilio vocari se fecit Imperator, et coronatus est et induit se vestimentis decentibus Imperio, et fecit officiales et se tamquam Imperatorem honorari præcepit. Sunt verba *Ogerii* apud *du Fresne* l. c.

l) de Insignibus Cesareæ potestatis vid. *Codm.* p. 46 aliisque locis.

m) *Georgii Pachymeris Hist. Michaelis Palæol. Imper. Romæ 1666. Lib. 6. Cap. 34.*